

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ UZUN TEZİ

'MUNGAN'IN KADINLARI'

Rehber Öğretmen: AYŞE YILDIZ

Öğrencinin Adı: ELİF SELEN

Öğrencinin Soyadı: YAVUZ

Öğrencinin Numarası: D1129115

Tezin Sözcük Sayısı: 3440

Araştırma Sorusu: Murathan Mungan'ın 'Yüksek Topuklar' adlı romanında odak figürler üzerinden anlatılan toplumdaki farklı kadın kimliklerinin incelenmesi

ÖZ(ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi içeriğinde hazırlanan bu uzun tezde Murathan Mungan'ın 'Yüksek Topuklar' adlı yapıtındaki farklı kadın tipleri toplum bağlamında incelenmiştir. Tez için yapılan hazırlık aşamasında yazarın; 'Kırk Oda', 'Lal Masallar' ve 'Kadından Kentler' adlı yapıtları okunmuştur. Tez için seçilen kadın izleği doğrultusunda, tek yapıt üzerinde odaklanılmasına karar verilmiştir. Seçilen izleği incelemek için ikincil bir izlek olarak 'toplum' ögesi belirlenmiştir. Tez genelinde farklı psikoloji, sosyoloji ve edebiyat ekolleri yardımı ile, günümüz modern toplumları içerisinde bulunan farklı kadın kimlikleri incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken 'Yüksek Topuklar' adlı yapıtın kurgusal düzenine uygun olarak, tezin gelişme bölümü altı ana başlık içinde yazılmıştır. 'Toplum Tarafından Kabul Gören Kadın Tipi' başlığında, ata-erkil toplum yapısı içerisinde toplumda kaybolan kadın tipi işlenmiştir. Yapıttaki; Tuğde ve Nermin karakterlerinden faydalanılmıştır. 'Anne Kimliği İçerisinde Var Olan Kadın Tipi' başlığında ise 'anne' izleğinden faydalanılmıştır. Kitaptan, Tuğde'nin anneanesi ve Nermin karakterleri bu başlığın figüratif yardımcıları konumunda bulunmuşlardır. Üçüncü başlık olan; 'Evlilik İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Tipi' bölümünde ise günümüz sosyolojisi içerisinde evliliğin yeri ve bu konunun kadın kimliğini şekillendirmesi işlenmiştir. Dördüncü başlık; 'Erkek İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Tipi' kısmında ise; erkek-kadın karşıtlığı üzerinden bir analiz yapılmıştır. Yapıttan; yazarın 'esas oğlan' benzetmesinden yararlanılmıştır. Beşinci başlık olan 'Toplum Tarafından Kabul Edilemeyen Kadın Tipi' kısmında ise ilk başlığın zıttı konumundaki kadın kimliği açıklanmıştır. Son başlık olan 'Toplumdan Bağımsız Kadın Tipi' bölümünde de toplumdan uzaktaki kadın kimliği yapıt ile eşleştirilerek açıklanmıştır.

Tezin genel içeriğinin sonucunda toplum ve kadın ilişkisinin önemi ve bağlamı sonuçlandırılmıştır.

Sözcük Sayısı:244

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. GELİŞME.....	4
2.1.Toplum Tarafından Kabul Gören Kadın Tipi.....	4
2.2.Anne Kimliği İçerisinde Var Olan Kadın Tipi.....	7
2.3.Evlilik İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Tipi.....	9
2.4.Erkek İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Tipi.....	11
2.5.Toplum Tarafından Kabul Edilemeyen Kadın Tipi.....	13
2.6.Toplumdan Bağımsız Kadın Tipi.....	16
3.SONUÇ.....	18
4.KAYNAKÇA.....	21

Araştırma Sorusu: Murathan Mungan'ın 'Yüksek Topuklar' adlı romanında odak figürler üzerinden anlatılan toplumdaki farklı kadın kimliklerinin incelenmesi

1.GİRİŞ

İnsanlık var olduğundan beri sosyal bir gruplanma ihtiyacı içerisindeydi. Bu doğal ihtiyaç zaman içerisinde insanın kendi hayatında ve çevresinde düzenlemelere gitme isteği duymasını ortaya çıkarır. Modern toplumların oluşumu ile birlikte bu gruplaşma farklı bir boyut kazanır ve toplumsal cinsiyet kavramı oluşur. Doğu toplumlarında var olan yanlış geleneksel yargılar toplumsal cinsiyeti statüsel bir konuma taşıırken, günümüz modern cinsiyet anlayışı; toplumsal cinsiyet kavramını sosyal grupların doğal olarak bir araya gelme süreci olarak kabul eder. Toplumun kadını bu denli reddedişi çevirisi Bekir Onur tarafından yapılmış olan Karen Horney'nin 'Kadın Psikolojisi adlı uzun tezinde şöyle açıklanmıştır: ***'Yüzyıllar boyunca kadın, onu büyük ekonomik ve siyasal sorumlulukların dışında tutan ve yaşamını özel bir duygusal alanla sınırlayan koşullarda yaşamıştır. Bu, kadının hiç sorumlulukları olmadığı ve çalışmadığı anlamına gelmez; fakat kadının çalışması aile çerçevesi içinde oluyordu ve bu yüzden-daha kişisel olmayan, daha olumlu ilişkilerin aksine-sadece duygusallığa dayanıyordu. Aynı durumun bir başka yönü de aşkın ve sadakatin kadına özgü erdemler ve idealler sayılmaya başlamasıdır. Bir başka yön de, erkeklerle ve çocuklarla ilişkileri kadını mutluluğa, güvenliğe ve saygınlığa götüren tek yol olduğundan, kadın için aşkın erkeğin para kazanma yeteneğine bağlı etkinliklerle karşılaştırılabilecek gerçekçi bir değer oluşturmasıydı. Böylece kadının duygu alanını aşma girişimleri sadece pratikte düş kırıklığına uğramakla kalmıyor, ayrıca kadının zihninde de önemi ikinci dereceye düşüyordu.'*** Kadının duygusal olarak öne çıkan kimliği onu sosyal yapısının gerisinde durmaya tutulmaya zorlamıştır. Toplumların bu anlayış etrafında gelişmesi ve kendilerine yeni bir isim bulmaları

ile beraber kadın ve erkek bireyler sosyal yapı içerisinde farklı kimlikler kazanırlar. Zaten doğal olarak sosyal yapıda yer alan erkek ve kadının otorite ve kimlik arayışı merkezli statü savaşı 'kadın' kavramının değişmesi ve gelişmesi ile yeni bir boyut kazanır. Kadın artık toplumun bir ögesi olmak yerine toplumsal oluşumun ve toplum olarak adlandırılmanın bir gerekliliği olmuştur. Kadın doğurgan olma özelliği ile toplumun 'görünmeyen' ya da 'görülmemek istenmeyen' merkezi haline gelmiştir. Doğu-batı sentezi ile oluşan toplumlarda da kadın kimliğini ve değerini duygusal yapı ile geri plana atma refleksi oluşmuştur; bu refleks kadının farklı roller ve kimlikler ile sosyal hiyerarşi içerisinde var olmasına yol açar. Böylece toplum içinde farklı kadın kimlikleri oluşur.

Oluşan bu kimliklerin en geneli 'toplumca kabul gören' kadın kimliğidir.

Toplumun tarihsel gelişim süresince, sosyal hiyerarşi de fiziksel bir dayanağı ölçüt kılmak uğruna kadına yüklediği genellemeler, günümüz toplumlarının 'genel' bir kadın modeli oluşturmasına sebep olmuştur. Toplumca kabul gören bu kadın tipi; doğurganlık özelliği etrafında şekillenir. Anne olmayı, annelik içgüdülerini kadınlığın bir gereği olarak gören bu genel model; erkeğin otoritesine itaat etmeyi de doğal bir sosyal özellik olarak kanıksar. Yanlış bir sosyal evrimin ona güttüğü her eylemi sorgulamadan benimser. Kadının 'ev' içine ait olması, erkek tarafından sahiplenilmesi ve görevlerinin bu çevrede sınırlandırılmasını reddetmez aksine bu sınırlandırılmayı doğal olduğunu düşünür. Kadını insani bir öge yerine üretken bir yapı içine sokan bu anlayış yanlış olduğu kadar da toplumlarca 'olması gereken' olarak benimsenmektedir.

Murathan Mungan'ın 'Yüksek Topuklar' adlı romanında odak figürler ile okuyucuya ironik bir kadın çatışması sunulur. Sosyal evrim açısından zamanı tersine çeviren Tuğde figürü ile toplumun gerekliliklerine ters düşen Nermin figürü arasındaki 'sosyal' çekişme; yazarın okuyucuya toplumdaki farklı kadın kimliklerini açıklaması ile sonuçlanır. Mungan; toplumun benimsediği kadın kimliğine karşıt olarak doğan kadınları anlatır. Bu kadınlar ruhlarında

eksikleri toplum ile yamalamak yerine eksikleri ile yaşamayı seçenlerdir; bu kadınlar içgüdülerine yenik düşmek yerine hayata karşı bir 'insan' olarak ayakta kalmayı seçenlerdir. Erkek egemen özgürlüklerin kanatları altında ezilen kadının varlığı *yüksek topuklar* ile yeniden yücelmektedir. Ne annelik, ne doğurganlık, ne evlilik ne de sosyal statü vardır Mungan'ın kadınlarında... Sadece kadın. Bir 'şey' olarak değil bir 'insan' olarak kadın.

2.GELİŞME

2.1.Toplum Tarafından Kabul Gören Kadın Tipi

'...Yukarı doğru yürümeye başladık. Işıklarda durduk. Karşıda, yanında küçük bir kız çocuğu olan, ben yaşlarda bir kadın da bu tarafa geçmek için bekliyordu. Karşılıklı birbirimizi süzdük. Yeşil yandı, yol ortasında yan yana geldiğimizde, yüzünde onaylayıcı bir ifade ve anlayışlı gözlerle nedenini başta anlamadığım bir biçimde gülümseyerek geçti. Bizi anne kız sanmış ve kendilerine benzettiği için de, kendince aramızda bir ittifak kurmuş, bizi onaylamıştı. Bizim varlığımızda kendi hayatını da onaylamıştı. O gülümseme bir 'afetin' gülümsemesiydi. Biz doğru yapan insanlardık. Modern görünüşlü bir anne ve çokbilmiş şirin kızı! Bizler birbirimizi nerede görsek tanırdık! Eflatun bir saç bağı bizi birbirimize bağlıyordu. Dışarıdan böyle görünüyorduk demek! Ben bu hayatı seçmemek için neler yapmıştım oysa! Nelerden vazgeçmiştim! Kendimi haksızlığa uğramış hissediyordum.' (Mungan,32)

'Bizler birbirimizi nerede görsek tanırdık' diyor Mungan. Nermin karakterini isyana sürüklüyor adeta. Toplumu çevrelemiş yüzlerce istenen kadın, yüzlerce iyi olan, olması istenen ve doğal olmadığı halde bir gereklilik haline dönüştürülen bir kadın imgesi. Kadın neden 'istenilen' olmak zorunda? Kadın neden kendi özünü toplumun kılıflarına hapsetmek zorunda? Neden kadın her zaman 'zorunda' bırakılan? Bütün bu sorular birer birer okuyucunun yüzüne çarptırılıyor. Aynılar kalabalığında kaybolan bir 'insan', yitirilen ve topluma kurban edilen bir 'birey'. Neden mi? İnsanın sosyolojisi kadının 'istenilen' konumuna sokar. İstenilen kadın her zaman ikinci olan kadındır. Bir ilişkiyi erkek başlatır, ilişkiyi isteyen erkektir; kadın ancak istenilen figür olarak o hikaye de yer alabilir. Kadın hayatın ona gelmesini bekleyendir,

hayatın ona sunacaklarına razı küçük bir kız çocuğu gibi hediyelerini açmayı bekler. Tıpkı; Tuğde karakteri gibi. Çocuk olmanın masumluğunu rafa kaldırmış bir figürdür Tuğde. Toplumun bütün beklentileri bu karakterde toplanır. Bu beklentilerin karşılığı da yine Tuğdedir. Tuğde karakteri toplumun insanlara sunduğu genel geçerli kadın kimliğinin yansımasıdır.

Duygularını yaşamak yerine onları kullanan bu kadın kimliği, eksik yönlerini de toplumun ona sunduğu paravanın arkasına iter. İnsanlara görünen 'anlayışlı', temiz ve görgülü kadın o paravanın arkasında çırılçıplak kalır. Onu sahiplenen erkeğinden yoksun savunma mekanizmasını kaybeder. Artık ne kontrol edebileceği duyguları, ne uyumlu hali ne de sırtını ve hayatını dayadığı bir erkek figür vardır hayatında. Toplumun paravanı ile ona sunulan hiçbir otorite aksesuarı onun değildir, belki de toplumun yücelttiği bu tip kadınların en büyük korkusu da gerçekçi bir insanlık karşısında 'toplumsuz' kalmaktır.

'Kimi zaman buzdolabının sesinde aranan huzurda, dış dünyanın bütün gürültüsünün, karmaşasının, tehlike ve tedirginliklerinin savuşturulma arzusu yatar. Kadınlar, esir alındıkların yeri, korundukları yer sanırlar. Kadınlar için hem siper, hem sığınaktır mutfak ve her zaman sıcak aile yuvasının içimizi ısıtan sembolü anlamına da gelmez; yaşayan ölü haline gelmiş kimi kadınların morgudur aynı zamanda. Toprağa verilene kadar bekledikleri yerdir.

Bilirsiniz, bedenler sonra ölür.' (Mungan,63)

Kadınlar... Toplumun onlara biçtiği rolün içinde kendilerinden feda eden kadınlar... Ruhunu toprağa vermiş, bedeninin de evrenden göçmesini büyük bir sükunetle bekleyen kadınlar.

Toplumun 'aferin'i altında ezilmiş kadınlar ve Mungan'ın kaleminde büyüyen bir kız çocuğu:
Tuğde.

2.2. Anne Kimliği İçerisinde Var Olan Kadın Tipi

Annelik; doğanın insanlara sunduğu en ikiyüzlü eğilim; kadınların hayattaki var olma amaçlarını sorgulatan içgüdü. Aslında konu bir insanın varlığı bir başka varlık için feda etmesi olunca asıl sorulması gereken soru: 'Kendimizi bir başkası için feda etmemiz, var oluşumuzu başka bir canlıya adamamız bir seçim mi yoksa sosyal bir eğilim mi? Olmalıdır. Annelik toplumun kadınlara dayattığı bir görüngü mü yoksa kadınlar kendi özgür iradeleri ile 'anne' kimliğini mi seçiyorlar? Günümüz psikoloji bilimi 'annelik' duygusunu kadının doğal bir ilgi ihtiyacının gerekliliği olarak açıklar. Bu kurama göre annelik; bir kadının kendi varlığını hiyerarşik düzene kabul ettirmesinin sonucu olarak doğar; 'annelik' çocuk sahibi olmanın değil; toplum kurbanı olmanın bir sonucudur. Çocuk sahibi olarak kadının içgüdüselleştirileceği duygular doğaldır fakat insanların adlandırdığı 'annelik' yapaydır, 'sahip olmak' ile aynı anlama gelir. Toplumun bize getirdiği 'annelik' bir içgüdü değildir aksine kadının narsist tarafının sosyal bir kanıtıdır. Kendi kimliğini doğurganlık üzerine kurmak kadını rahatlatır, toplumun bir bireyi olduğu duygusunu aşılır ve kadın narsist tarafını sosyal yapıyı kullanarak dışa vurmuş olur. Yapıtta; bu yapay annelik Nermin karakterinin 'Hale' adlı arkadaşı şöyle açıklanır:

'Daha önce de görmüştüm anne olunca hayatta diğerlerinin göremediğini gördüğünü sanan kadınları, anne olunca, hayatın önemli bir sırrını çözmüş gibi davrananları. 'Anne olamayan asla anlamaz' dedikleri bir dolu şeyin, rahatlıkla başka pratiklere paylaştırabileceğin hiç düşünmemiş olmalarına tanıklığım yeni değil... Şimdi ona, 'Çocuk sahibi olmayı hiç düşünmedim' desem iddiasından hiçbir şey eksilmeyecek ki; 'Sahip olmadan bilemezsin' deyip kestirip atacak' (Mungan, 162)

Yaşamının yeni başladığını düşünmek ama aslında gerçek bir var oluşu reddetmek; *sahip olamadan bilememek*; sahip olmayı, hükmedebilmeyi 'annelik' zannetmek. İçinde birikenleri akıtamayışını dünyaya yeni getireceği bir insana yüklemek, daha doğmadan bir çocuğu hayat ile tanışmak zorunda bırakmak.

Nietzsche 'Annelik bencilliktir' diyor, belki de en doğrusu bu benciliği kabullenmek kadınlar için. Reddedişlerin içinde kendini yitirmekten, korkularında varlığını yok etmekten korkan kadınlar içindir bencillik. Her doğasına sahip çıkamayanın tek kurtuluşu gibi gözükür toplumun kabulü. Yeter ki kalabalıklar arasında kaybolsun kadınlar, yeter ki insandan önce kadın olarak görsünler kendilerini. Nasılsa kılıfı hazır insanlığın; adı da 'annelik'.

2.3.Evlilik İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Kimliği

Evlilik en basite indirildiğinde erkek ve kadın kimliklerinin ortak amaçlar etrafında bir araya gelmesidir. Bu 'kurum' içerisinde erkek ve kadın farklı roller üstlenirler. İki cinsiyet arasında da üstü kapalı bir iktidar savaşı, bir algı problemi ortaya çıkar. İnsanın doğasında var olan cinsiyetçi yaklaşım evlilik kurumu ile dışa vurulur. Doğal olan 'yöneticilik' rollerinin erkek ve kadın arasında cinsiyete dayalı da olsa eşit olarak paylaştırılmasıdır. Fakat toplumların gelenekçi ve kültürel özellikleri doğal olan evliliğin doğal yapısını değiştirerek; 'evlilik' kurumunu topluma mal ederler. Böylece çoğu kadın figürü için gerçek kimliklerini gizlemek için bir araç haline gelir evlilik. Doğal bir bağlılığın yerini çıkar ilişkisi alır.

Toplumsal normlar ve diğer sosyal özellikler etrafında gelişmiş olan doğal bir insan kimliğinin üç farklı ögesi vardır. Bunlar; *Kognitif Stil* yani; özgür irade ve düşüncenin ortaya çıktığı benlik, *Koping Stil*, stresle baş etme ve çocukluğun bıraktığı kişilik izlerinin saklandığı ve benlik ve son olarak sosyal ilişkileri belirleyen 'bağlılık' ve 'toplum' benliği. Bu üç benlik normal bir bağlılık sürecinde çatışmazken, cinsiyet ayrımı ile yapılandırılan bir evlilikte bambaşka bir kadın kimliği doğurur: Despot Kadın kimliği. Bu kadın kimliği kendine hayatta bir tek amaç edinir: Evlilik olgusunu kendine bir savunma mekanizması olarak belirlemek. Bastırılmış kişiliğini, duygularını ve amaçlarını evlilik ile örten bu tip kadınlar; evliliği sahip olunması zorunlu bir toplumsal norm olarak dayatarak; bağlılık duygusunu her türlü kişilik özgürlüğüne karşı bir kalkan olarak kullanırlar. Ne aile içinden ne de toplumdan gelebilecek bir açılım önerisine sıcak bakmamakla birlikte, kendilerini toplumun üstün bir sınıfı 'ilan ederek' kendi kimliklerine karşı açtıkları bu savaşı meşrulaştırırlar. Yazar yapıtta bu tip kadın kimliğini; Nermin karakterinin Tuğde üstüne yaptığı içsel yorumlarla açıklar:

"...Kadınlar bu role mahkum edilirler. İstediklerini açıkça belirtmekten, görüşlerini serbestçe dile getirmekten, düşündüklerini dosdoğru söylemekten mahrum edilmişlerdir. Kararları erkekler verir. Onlara kalan herkesin bildiği 'kadınca entrikalar' ya da 'kadın kurnazlığı' diye tabir edilen, alttan alarak, yaltaklanarak, ağzından girip burnundan çıkarak, dolap çevirerek, cilveleşerek kendi isteklerini erkeğin görüşleriymiş sanmasına yol açacak oyunlardır... Halk arasında 'işini bilen akıllı kadın' diye bunlara denir.' (Mungan,234)

Kadınları bu tür yapay oyunlara iten toplum mu yoksa insanın ta kendisi mi? Bunun cevabı kadının içinde gizli, bu cevap bazen öylesine keskin olur ki kadın bunlardan kaçışı evlilikte bulur. Bütün kimliğini, varlığını ve hatta kişiliğini evliliğe adar. O artık toplumun aferinlerine sahip birisidir. Onu kimse koruyamazsa evliliği onu koruyacaktır. İnsanlardan gelecek en ufak bir yaftalamada elinde onu savunacak bir evliliği vardır.

O artık bir kadındır.

İnsandan önce kadın.

Toplumun kadını.

2.4. Erkek İmgesi Etrafında Şekillenen Kadın Tipi

Kadınlar ve erkekler; anlayışsız bir dünyanın anlayıştan yoksun yetişen iki insani ırkı... Ne onları anlayabilen oldu ne de ikisi birbirini anlayabildi. Doğaları gereği hep bir çekişmenin kurbanı oldular. Bu çekişmeyi yaratan gerçekten farklı cinsiyetleri miydi? Yoksa inadına özüksedikleri o 'yaratılmış' farklılıkları mı? Geniş bir hayatı dar, kısa bir günü uzun bulan insanoğlu hiç istedi mi bu farkları göz ardı etmeyi? Hiç sorguladı mı bu farkları? Olduğu kadar ile yaşayan insanlar en azına 'evet' dermiş gibi gözükürken kime yalan söyledi? Başkalarına mı yoksa kendilerine mi? Sormadan, sormayı istemeden kadın ve erkekler hep birbirlerine karşı durdular. Bu çatışma o denli büyüdü ki iki farklı toplumsal kimlikte birbiri etrafında gelişmeye başladı.

Seçilen olarak gösterilen kadınlar toplumun ikincil ögeleri gibidirler. Onlara vaat edilenlere umut dolu gözlerle bakarlar, onlara verilenlere de 'hayır' demeyi bilmezmişçesine tabii olurlar. Kendi varlığını inkar eden ve hatta farkında olmayan bu kadınlar; kendilerini hayat içerisinde bir erkeğin uydusu olarak bulurlar. Yaşamdan beklentileri, amaçları ve hayalleri hep bir 'erkeğe' bağlıdır. Bu erkek figürü bir baba, kardeş, sevgili ya da eş olabilir. Bu kadınlar bir erkeksiz asla yaşayamayacaklarına inanırlar. Yazar Murathan Mungan; yapıtta bu tip kadın kimliğini eserin en başında açıklar. Kitabın başlığı olan '*Yüksek Topuklar*' imgesi de bu kadın tipi tarafından oluşturulmuştur:

'Esas Oğlan, kötü adamlar tarafından kovalanırken, münasebetsiz bir biçimde ortaya çıkan Esas 'olacak' Kız, bütün işleri alt üst eder. Oğlan kaçarken ona adım uyduramaz, onunla birlikte koşamaz, koşmaya çalıştığında da kendi kadar

münasebetsiz ayakkabılarının yüksek topuklarından biri kırılır; ya bir mazgala sıkışarak, ya basamakların birine takılarak duralayıp vakit kaybetmelerine, dahası az kalsın yakalanmalarına neden olur... Esas Oğlan'ın çilesi bitmez, Bana kalırsa, yanında sürüdüğü o kızın, peşindeki bir sürü adamdan daha tehlikeli olduğunu anlayana kadar da bitmeyecekti. Benim için, her durumda erkeğin başına bela olan bu kadın tipinin simgesi işte o yüksek topuklar olmuştu; bir biçimde o topukların üzerinde yükselen kadınları yazacaktım. Bu bir duruştu... Yalnızca erkeği kahraman, kadını himayeye muhtaç gösteren erkek egemen senaristlerin hayat görüşleri ile açıklayamıyordum bu durumu...'(Mungan 12-13)

Kadınların ayağına dolanan otorite: Yüksek Topuklar ve bir kadının ancak 'esas' bir erkek ile var oluşunun ironikliği. Erkek ve kadının birbirine her daim 'bela' oluşunun ikiyüzlülüğü...

Daha ne kadar devam edecek bu yarış, bu kazanma hırsı?

Yitirilen bir insan daha...

Oyuna eklenen bir başka kadın 'piyonu'.

Devam etmek uğruna harcanan hayatların bedeli: Yok olmak ve Yalnızlık

2.5.Toplum Tarafından Kabul Edilemeyen Kadın Tipi

İnsanlar ya çemberin içindedirler ya da dışında. İnsanlar ya topluma uyum sağlarlar ya da toplum tarafından engellenmeye, itilmeye, görülmemeye mahkum edilirler. Peki ya toplumların insan sıfatını veremedikleri kadınlar? Onlar uyum sağlamazsa? Toplumun genel-geçerli kimliğinin dışında büyüyen ve özümseven kadınlar sosyal yapının içine dahi kabul edilemezler. Bütünü, sistemi bozacak bir *'kırık dişli'* olarak görülen bu tip kadınlar her zaman toplumdan ayrı bir hayata zorunlu bırakılırlar.

Peki bu denli farklı olan ne? Yazar Elif Şafak da şöyle yanıtıyor: ***'Ben marjinalliği sadece farklılık olarak anlamıyorum. Marjinallik daha egemen bir kültürü ve söylemi parçalayan veya onunla çok fazla uyuşmayan bir duruşu getirir. Marjinal olan her şey farklıdır. Ama her farklı marjinal değildir bence.'***¹

Farklı veya sıradışı olmak, topluma uyum sağlamamak, toplumun direttiklerinin inatla yapmamak aksine kendi kimliğini bulmuş olmak. Aslında insanın kişiliğinin gelişiminin doğal sonucu bu olmalıdır. Sosyal hiyerarşinin 'anarşi' olarak adlandıracağı bu tip bir kadın kimliği aslında var olması gerektir. Bireyselliği yücelten toplumsal yapılarında ayakta durabilen ya da ayakta kalabilme ihtimali taşıyan bu tip kadın kimlikler, yapıttaki gibi gelenekçi ve geçmişe dayalı örgütlenen toplumlarda var olamamaktadırlar. Kadınların ayaklarına takılan 'doğurganlık' prangası onların bu denli özgür bir kişilik oluşturmalarını engellemektedir.

---

¹ İstanbul Dergisi, Sayı: 7, Nisan-Eylül 2002, Elif Şafak Röportajı

Kadınların *yüksek topukları* kırılmakta, var oluşları hunharca yok edilmektedir. Yapıtta bu tip 'marjinal' kadın kimliğini Nermin figürü temsil etmektedir. Nermin karakteri 'Tuğde' ile anlatılan istenilen kadına tam zıt bir portre çizmektedir. Yazar bu portreyi şöyle açıklar:

'Adım Nermin, değişen durumlara göre bazen çok iyi bazen çok kötü bulduğum bir medeni halim var: Bekarım. Yalnız yaşıyorum. İstanbul'da yalnız yaşayan bir kadın olmanın ne anlama geldiğini anlatacak değilim... Evet, kendimi güzel buluyorum. Sokaktaki adam için çağrıcı biri değilsem bile, eğitilmiş gözler beni fark ediyor...'(Mungan,12)

Kendinin ve yapabileceklerinin farkında olan kadın neden bu denli sevilmiyor toplumda? Eksiklerini, artılarını, hatalarını, doğrularını yani kendine ait ne varsa özümsemiş bir kadın neden istenmiyor toplumda? Atılan her adımda, yazılan her kitapta bir kez daha yüzümüze vurulan sorular... Neden? Bu denli yanlış mı *kendin* olabilmek, bu denli zararlı mı *farklı olanlardan* olabilmek? Yüklemeden yoksun yetişem kadın hayatlarına bir damla sonuç getirecek 'farkındalık' toplumun 'dolap canavarı' olarak adlandırılıyor. Acaba gerçekten her var olabilen kadın bunun karşılığında bir şeylerini koparıp atmak zorunda mı bırakılıyor?

'Her insan, kendi olması karşılığında topluma bir bedel öder. Az ya da çok, ama mutlaka bir bedel. Kimse bedelsiz kendi olamaz.

Bu bedel çoğu kez yalnızlıktır'(Mungan,235)

Hayat insanlara farklı roller biçiyor, farklı hayalleri, hayatları ödünç veriyor. Sahne bitene kadar insanlar rollerini oynamakla yükümlü bırakılıyorlar. Ne bir eksik ne de bir fazla...

Sadece rolleri. Roller yerine gerçekliği seğenler ise hayata bir 'geğiş ücreti' vermek zorunda bırakılıyorlar. Bu ücret de genellikle 'kendileri' oluyor. Başka birisi, başka hayat yerine sadece kendin olabilmenin bedelinin yine 'kendinin' olması. İnsan nelerden vazgeçebilir kendini bulmak uğruna?

Bir 'kadın' yıllardır içinde büyüttüğü kişiliğini ne karşılığında toplumun önüne gururla serebilir?

Bedel hep aynı: Yalnızlık.

2.6. Toplumdan Bağımsız Kadın Tipi

Kadın; toplumdan yarar ya da zarar gören bir sosyal 'varlıktır. Yapıtta; toplumun etkileri ile hapsedilen farklı kadınların dışında toplumu reddeden pozitif anarşist kadınlar da görülür. Toplumun içinde toplumdan uzak olabilen 'özgür' kadınlar, cinsiyetçiliğin, hiyerarşinin kurbanı olmadan 'insan' olarak yaşayabilen kadınlardır. Ne erkek figürler, ne annelik eğilimi ne de toplum bu tip kadınları özsel yaşantılarının dışına çıkaramaz. Kendi varlığının bilincinde olup bu varlığı her koşulda bu varlığı koruyabilen 'özgür' bir yapıya sahiptir. Psikoterapi ekolünde Sigmund Freud tarafından işlenen bu tip kadınlar toplum tarafından uyumsuz, negatif anarşist ve değersiz olarak nitelendirilir. Bu kadın kimliği; bireysel psikoloji içerisinde incelendiğinde, var oluşunu benimseyebilmiş, kişilik oluşumunu sağlıklı bir biçimde tamamlamış yani; 'olması gereken' kadın kimliği olarak benimsenir. Etnik kökenlerine ve gelenekçi yapısına dolanmış olan toplumlar tarafından asla kabul görmeselerdi, birey olarak var olabilen 'tek' kadınlar olarak sosyal hiyerarşide bir yer edinebilirler.

Sorunlarını içselleştiren ve topluma vurmayan bu tip kadınlar, hayata dair problemlerini en rahat çözebilen 'insan' tiplerindedir. İçselleştirdikleri sorunda doğal bir *geştalt-ihitiyaç* döngüsü içerisinde kendine döndürerek çözen bu tip kadınlar, toplumda kabul görmeseler de 'üst' sınıfta yer alırlar.Yapıtta bu kadın kimliği avukat Gönül karakteri üzerinden işlenir. Hayata karşı eylem içinde durağanlığı savunan bir duruş olan bu karakter, sağlam bir kişiliğin yansıması niteliğindedir.

'Hani bazı insanlar hakkında çok az şey bilseniz de, onların bazı güçlükleri ve sorunları halletmek konusunda neredeyse doğal bir yetenekleri olduğuna inanırsınız

ya, Gönül de insanda bu duyguyu uyandıranlardan biridir işte... Hayatın katı gerçekliğine karşı teslimiyet düzeyinde geliştirdiği kayıtsızlık, hayatı bütün zalimliği ile olduğu gibi kabul etmek, onda bir güce dönüşmüştü.'(Mungan,241)

'Hayatın katı gerçekliğine karşı teslimiyet düzeyinde geliştirdiği kayıtsızlık' diyor Mungan. Bu teslimiyet kadına bağımsızlığını armağan ediyor, hayatı kabullenebilme kabiliyeti bu tip kadınlara toplumdaki öte olmayı hediye ediyor. Bu öylesine bir tarzdir hayata mahkum olmayı seçmek kadına toplumdaki kopuk, bağımsız yaşamayı getiriyor. Bedel ödemedi kendi benliğine sahip çıkabilme ve toplumun zıttını da ayakta kalabilme durumu... Ödülün adı basit: Özgür bir var oluş.

3.SONUÇ

Toplumsal cinsiyet kavramının günümüz psikolojisinde geldiği noktaya göre 'kadın' olmak topluma ait olamamakla eşittir. Kadın olarak sıfatlandırılmak, toplumdan uzakta olmak, sosyal yapıya 'uygun' olmamak ve insani özelliklere sahip olamamakla eşdeğer olarak gösterilmektedir. Etnik kökenlerine daha bağlı olan doğu toplumlarında görülen bu duyarsızlaşma eylemi, toplumun ögeleri olan kadın ve erkeklerin birbirleri ile sosyal temastan yoksun, cinsiyetçi yaklaşıma odaklı bir şekilde iletişim kurma çabalarının sonucu olarak açıklanabilir. Sosyal temas, tanıma ve geri çekilme olarak bilinen genel davranış safhalarının doğal ritmine sahip çıkmayarak, gelenekçi yapının kölesi olan bu tip toplumsal iletişim tipleri, insanı kadın ve erkek olarak iki gruba böler ve sosyal hiyerarşinin bireylerini doğallıktan uzak bir düzenlemenin içine iter.

Toplumların oluşumları ile beraber içinde barındırdığı 'sahiplenme' dürtüsü ile 'kadın' olarak sıfatlandıklarına sahip çıkarken ve onları koruma görevini üstlenirken, aynı toplumların kadın olanı toplum dışına çıkarmak için uğraş verirler, bu 'ters ritim' olarak adlandırılacak bir eğilim oluşturur. Toplumun eninde sonunda sahip olacağı bu yapaylaşmış düzen; yozlaşmayı, kimliksizleşmeyi ve sosyal kirlenmeyi beraberinde getirir. Bütün bu 'geriye' dönük yapılanmanın sonucunda toplum kendine dışlayacak öge olarak kadını seçer ve kadın olanları sosyo-kültürel bir perdenin ardına iter.

Alışıl gelmişin dışındaki kurguları ve üslubu ile tanınan yazar, Murathan Mungan, 'Yüksek Topuklar' adlı romanında; toplumun perde arkasındaki kadınları yazmıştır. Kimi zaman *marjinal*, kimi zaman toplumla barışık, kimi zaman anne veya eş olan bu kadınlar özellikle doğu kökenli gelenekçi toplumların sosyal düzeninin bir aynası niteliğindedir. Nermin

karakteri ile önümüze getirilen yüzü Batıya dönük kadın kimliği ve Tuğde karakteri ile anlatılan doğu-batı arasında sıkışıp kalmış olan kadın kimliği kitabın bize sunduklarından yalnızca iki tanesidir. Nermin karakterinin monologlarında ve serzenişlerinde bahsettiği geçmişi ve bu geçmiş ile tanıdığımız kadınlar da içinde yaşadığımız sistemin ironikliğini gözler önüne sermektedir. Avukat gönül, transseksüel *kadın* Zirve, anne Hale ve daha birçok farklı dişi figür ile özde bize anlatılmak istenen, toplumun inkar ettiği kadın çeşitliliğidir. Her ne kadar kendi seçimlerini yapmaktan yoksun kılınsalar da; kadınlar kendi anlam arayışlarına yarattıkları farklı kimliklerle bir sonuç yaratmayı amaçlarlar. Yazar Murathan Mungan'ın da dediği gibi; **'Hepimiz varoluşumuza bir anlam ararız. Kundak ile kefen arasındaki şeyin adı ömürdür, hayat değil. Hayatı biraz da kendimiz yaparız.'**². Her birimiz kendi varoluşumuzu sıfatlandırma çabası içindeyiz ama Mungan'ın kadınları bu çabayı bir amaç haline getirerek yaşıyorlar, onları alışıl gelmiş olanın dışında tutan özellikte budur.

*'Hayatın vazgeçilmezidir kadın. Hayatın devamıdır. Bu vazgeçilmezliğin de farkındadır. Ve zaman zaman da bunu kullanır. Kadının güzel hasletleri hiç tartışma kabul etmez.'*³

İnsanlık tarihinin 'uygar' olma çabasının en canlı tanıklarındır kadınlar. Toplular tarafından sosyal prangalara mahkum edilen kadınlar, sosyal yapının gerisine atılan kadınlar nice edebi yapıtın, nice şiirin, nice destanın başkahramanı oldular. Kendi hayatlarına sahip olamazlarken, başka hayatların kadınları oldular. Her şeyden önce; görmek istemediğimiz 'vazgeçilmezimiz' oldular. Yazılanların devamı için, diğerlerinin var olabilmesi için tek umudumuz oldular. Hep onlara çizilen sınırların içinde bırakıldılar, kalıplara sığmak zorunda kaldılar ama tüm bunlara rağmen vazgeçilmez olduklarını bilmenin verdiği güç ve bilinç ile toplum içinde ayakları üstünde durmayı başardılar.

---

²Söyleşi: Ayşe Arman, *Hürriyet*, 10 Temmuz 2005

³Kadın Beyni Nasıl Çalışır, Topkara Mustafa, Sayfa 11

4.KAYNAKÇA

- 'Mungan,Murat'. Yüksek Topuklar. 3.basım İstanbul:Metis Yayınları 2007.
- 'Tarhan,Nevzat'. Kadın Psikolojisi. 1.basım İstanbul:Nesil Yayınları 2004.
- 'Graber,Gustav Hans'. Kadın Psikolojisi. 1.basım İstanbul: Cem Yayınevi 2002
- 'Daş,Ceylan'. Bütünleşmek ve Büyümek. 1.basım Ankara:HYB Yayıncılık 2006
- 'Colette,Jacques'. Varoluşçuluk. 1.basım Ankara:Dost Yayıncılık 2006
- 'Cüceloğlu,Doğan'. İnsan ve Davranışı. 14.basım. İstanbul: Agora Remzi Kitabevi 2005
- 'Topkara,Mustafa'. Kadın Beyni Nasıl Çalışır? 1.basım İstanbul:Baskı Yayınları 2008
- İstanbul Dergisi. Elif Şafak Röportajı. Sayı:7 Nisan 2002
- <hurarsiv.hurriyet.com.tr>, Ayşe Arman Röportajı, 02.03.2009

